

Alejandra Ortiz

De waarheid zal me bevrijden

Vertaald door Simone Peek

LEBOWSKI PUBLISHERS
AMSTERDAM 2022

© Alejandra Ortiz, 2022
© Vertaling uit het Engels: Simone Peek, 2022
© Lebowski Publishers, Amsterdam 2022

Omslagontwerp: Ingrid Bockting
Auteursfoto: Stijn de Vries
Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 6496 6
ISBN 978 90 48 86497 3 (e-book)
NUR 320

www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Dinah, Gabriël, Mariza, Mitch, Nayra, Samira en Willemijn,
zonder wie ik verloren zou zijn geweest.

‘Sommige dorpjes hebben de geur van ongeluk. Je herkent ze aan één snuif van hun stilstaande lucht, muf en ijl als alles wat oud is. Dit is een van die dorpjes, Susana.’

Juan Rulfo, *Pedro Páramo*, 1955

‘Wie is een vluchteling?’

Een vluchteling is iemand die zijn of haar land heeft moeten ontvluchten vanwege vervolging, oorlog of geweld. Een vluchteling heeft een gegronde vrees voor vervolging om redenen van ras, religie, nationaliteit, politieke overtuiging of lidmaatschap van een bepaalde sociale groep. Hoogstwaarschijnlijk kunnen ze niet naar huis terugkeren of zijn ze bang om dat te doen.’

UNHCR, de VN-vluchtelingenorganisatie

Dit is geen liefdesverhaal, hoewel er liefde in zit. Dit is geen tragedie, al zitten er genoeg verdrietige momenten in. Het verhaal dat ik ga delen gaat over de oermenselijke drang om te overleven, ongeacht de omstandigheden.

De gebeurtenissen in dit boek zijn beschreven naar mijn beste herinnering. De namen en persoonlijke details van veel van de personen die voorkomen in dit boek zijn veranderd om hun veiligheid en privacy te beschermen.

Proloog

Uit het raam zie ik dat het water aan de horizon eindelijk plaatsmaakt voor land. Europa, hier ben ik weer. Alleen deze keer ben ik hier niet om je oude gebouwen te bewonderen.

Negen uur lang doorkruisten we tijdzones en kon ik niet slapen. Mijn lichaam doet pijn van het zitten. Op het beeldscherm in de stoel voor me staat dat het twee uur 's middags is in Amsterdam. *Ja, melk en suiker... Graag, twee koekjes, dank u wel.* Met elke verstreken minuut vraag ik me steeds meer af: Europa, zul je me anders behandelen nu ik niet in het Hilton verblijf? Zul je me anders behandelen nu ik me niet als toerist vermom en geen ansichtkaarten koop of rondleidingen neem door je kastelen en kathedralen, terwijl ik foto's maak die niemand anders ooit zal zien? Zul je me de kans geven eindelijk een leven te leiden vrij van angst?

Met de aanblik van de kustlijn ebt mijn twijfel weg. Dit is het continent van de grote filosofen, de vrijdenkers. Het werelddeel dat vooroploopt in de strijd voor mensenrechten. Als ze dat allemaal hebben gedaan, dan zullen ze mij zeker helpen: een trans vrouw uit een van de gevaarlijkste landen ter wereld – op het randje van een zenuwinzinking.

Terwijl de stem over de intercom aankondigt dat we gaan landen, denk ik aan een warme augustusdag in 2012. Ik ben dan in Praag, de stad die Kafka en Kundera inspireerde, de zoete klanken van Smetana. Het is misschien wel de mooiste en meest fotogenieke stad die ik ooit heb gezien. Zo charmant en zich daar zo van bewust. Geen wonder dat zijn inwoners zich liever overgaven aan de nazi's en later opnieuw aan de sovjets dan toe te kijken hoe hun juweel tot de grond toe werd afgebrand, zoals met Warschau en later Berlijn gebeurde. Ook ik heb te lang gekozen voor de veiligheid van verstoppen in het donker. Ik deel lafheid met Praag.

Aan de overkant van de Vltava, onderaan de Petřínheuvel, loop ik tegen een opvallend en raadselachtig monument aan, het Gedenkteken voor de slachtoffers van het communisme. Het bestaat uit een rij mannen in verval die een trap af lijken te komen. De eerste man is nog heel, terwijl de laatste in stukken zijn gebroken, incomplete mensen. Ze zien er wanhopig uit, alsof ze iets willen zeggen, de woorden op hun lippen – maar ze kunnen het niet. Dat gevoel herken ik: er is zoveel wat ik wil zeggen, wil schreeuwen... Op het bordje bij het beeld staat een citaat uit het Nieuwe Testament: 'De waarheid zal je bevrijden.' Die woorden hebben me sindsdien achtervolgd.

Ik zal de waarheid vertellen, de hele waarheid – zelfs de dingen waar ik niet trots op ben – en die waarheid zal me bevrijden. En zij... ze zullen me helpen. Ze moeten me helpen. Het moet.

2015

Schiphol, 7 oktober 2015

Vanaf het moment dat ik de vliegtuigslurf in stap tot aan de seconde dat ik voor de douane sta, twijfel ik of ik moet doorzetten. Als de douanier in het Engels vraagt wat ik in Europa kom doen, vertel ik de waarheid. Ze blijft stil. Er wordt een collega bij gehaald. Hun woorden kan ik niet verstaan. Dan vraagt de tweede douanier of ik mee wil lopen naar een kantoortje. Het is 7 oktober, ik sta op luchthaven Schiphol.

Op plastic stoelen zitten andere reizigers. Ik herken Latijns-Amerikanen, aan hun taal, en Afrikanen – zij doen zo hun best er netjes uit te zien, zitten rechtop en dragen pakken en mooie jurken. Ze kijken veel zelfbewuster dan ik Amerikanen ooit heb zien doen. Ik krijg het koud van de witte muren en trek mijn halflange wollen jas dicht, om warmte vast te houden. Er is niets anders om me op te concentreren dan de korte gesprekken in de wachtkamer en aan de balie een paar meter verderop. Moeders proberen hun kinderen stil te houden, anderen voeren telefoongesprekken. Sommige reizigers mogen verder, Europa in, andere moeten terug naar waar ze vandaan komen. Ze huilen bijna allemaal.

Na een paar uur mag ik aanschuiven bij de balie. Een medewerker van de marechaussee met asbruin haar bezweert me dat *transseksuelen* in Nederland veilig zijn. Het stelt me gerust. Een andere marechaussee zegt dat ik mijn koffer mag gaan halen. Hij loopt met me mee door wat deuren en we komen in de grote hal met bagagebanden. Daar liggen mijn bruine koffertje en plastic reistas met zijn tweeën rondjes te draaien. Ik word naar een ander deel van het gebouw gebracht. Ik moet wachten in een ruimte vol speelgoed, kinderstoeltjes en een hobbelpaard. Een vrouw met olijfgroene hidjab en een baby in haar armen staat daar ook al te wachten en wordt na een paar minuten opgehaald. Tien minuten later wordt ze teruggebracht om haar spullen op te halen in de speelkamer. Daarna blijft ze weg.

Een man komt binnen en vraagt me papieren te ondertekenen. Hij neemt mijn vingerafdrukken af. Als hij me om mijn documenten vraagt, zeg ik dat ze nep zijn en dat ik een nieuwe identiteit heb aangenomen. Ik wil zo open en eerlijk mogelijk zijn. De man maakt er een notitie van en zegt dat de naam in het paspoort gebruikt gaat worden voor de asielpcedure. Ik krijg nog meer papieren om te ondertekenen, en kopieën om te houden. Dan vertelt de man me dat ik nog niet naar Nederland ga. Waar ik nu heen ga wordt beschouwd als internationale ruimte.

Een uur later haalt de man me op in de speelkamer en leidt me naar een busje. Hij schuift de deur achter me dicht, die van binnenuit niet meer open kan. Er zit een metalen rooster tussen mij en de chauffeur, die mij volkomen negeert. Het roept herinneringen op aan de keer dat ik werd gearresteerd in Dallas. Ik wuif die gedachten weg. Ik moet vertrouwen hebben. Positief blijven. Tien minuten rijden we door een stortbui. Buiten is het grijs, gebouwen zijn schaduwen. Nederland verwelkomt mij met regen.

De schuifdeur gaat weer open. Een man en een vrouw in donkerblauwe uniformen nemen me mee naar binnen, naar een grote lege ruimte met twee ramen die op een binnenplaats uitkijken. Door de lange houten bank tegen de muur doet de ruimte me denken aan een Scandinavisch kapelletje. Het is er koud. Ik ga op het bankje zitten en kijk voor me uit. De tijd strekt zich uit en kronkelt in de vorm van iets wat op een eeuwigheid lijkt.

Na uren op die bank te hebben gezeten, ben ik vermoeider en angstiger dan toen ik hier aankwam. Ineens stappen de man en de vrouw in het uniform de lege ruimte weer binnen. Ze leiden me naar een dokterskamer met een verpleegkundige. 'Heb je gezondheidsklachten?' vraagt ze. Ze meet mijn bloeddruk, luistert naar mijn hart en longen. 'Niet bang zijn,' zegt ze kalm. 'In Nederland hoeven mensen als jij niet meer bang te zijn.'

In een opslagruimte moet ik mijn spullen achterlaten. Mijn laptop en fotocamera laat ik voor de zekerheid in mijn koffer zitten. 'Neem